

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Iveta Marková

Jméno a příjmení

Bakalářská práce

Olomouc 2011

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Jméno a příjmení vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci 21. listopadu 2011

.....

Iveta Marková

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Lucii Madleňákové za odborné vedení a užitečné rady, které mi pomohly při vypracování této práce.

Děkuji také JUDr. Aleně Daubnerové za umožněnou příležitost k vykonání odborné praxe na Magistrátu města Olomouc, odbor správy, oddělení matrika a za ochotné poskytnutí informací a podkladů ke zpracovanému tématu.

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1 Matriční činnost	8
1.1 Matriční úřad	10
1.2 Matriční kniha	11
1.3 Matriční doklad	11
1.3.1 Doklady a osvědčení	12
1.4 Matrikář	12
2 Jméno a příjmení	14
2.1 Významnost a ochrana	14
2.2 Doklady o jménu a příjmení	15
2.3 Užívání	16
3 Jméno	21
3.1 Kritéria pro výběr	21
3.2 Zápis jména do matriční knihy narození	22
3.2.1 Zápis dítěte nezjištěné totožnosti	24
3.3 Změna jména	25
3.3.1 Změna u nezletilého dítěte	25
3.3.2 Změna u nezletilého dítěte ve věku 15 až 18 let	26
3.3.3 Změna u plnoleté osoby	26
4 Příjmení	28
4.1 Historie a původ	28
4.2 Zápis příjmení do matriční knihy narození	29
4.2.1 Zápis dítěte narozeného mimo manželství	29
4.3 Zápis příjmení do matriční knihy manželství	30
4.3.1 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu	31
4.4 Změna příjmení	32
4.4.1 Změna příjmení za trvání manželství	33
4.4.2 Změna příjmení osob zletilých, rozvedených nebo ovdovělých	33
4.4.3 Změna příjmení u nezletilého dítěte	34
4.4.4 Změna příjmení u dítěte ve věku 15 až 18 let	34
4.4.5 Určení otcovství	35

4.4.6	Oznámení o přijetí příjmení po rozvodu	35
5	Jméno osvojeného dítěte	36
5.1	Osvojené děti v manželství stejného jména	36
	Závěr	38
	Bibliografie	40
	Literatura	40
	Právní předpisy	40
	Judikatura	41
	Internetové zdroje	41
	Ostatní	41
	Abstract (shrnutí)	42
	Klíčová slova – key words	43
	Příloha č. 1: Nejčastěji volená jména v Olomouckém kraji v roce 2010	44
	Příloha č. 2: Žádost o povolení změny jména	45

Úvod

Tématem této práce je problematika jména a příjmení, jež je bezesporu jedním z nejdůležitějších identifikačních znaků člověka. Inspirací pro její vytvoření mi byla praxe na Magistrátu města Olomouc, odbor správy, oddělení matrika, kde jsem se díky této příležitosti mohla s problematikou na úseku matrik seznámit jak teoreticky, tak i prakticky, což mi umožnilo zaměřit se na tuto oblast státní správy.

Cílem mé práce je vyjádřit významnost, která je výběru, užívání a ochraně jména a příjmení přisuzovaná s ohledem na celoživotní vystupování člověka v úředním styku pod tímto jménem a jeho možnost do tohoto procesu zasáhnout změnami, a tím ovlivnit jeho užívání. Jaká významnost a ochrana je tedy přisuzovaná jménu a příjmení v našem právním řádu v souvislosti s právními kroky týkajícími se jejich užívání a možnosti jejich změn? Při zpracování tématu poukážu na aspekty vedoucí k odpovědi na položenou otázku.

Práce je členěna do kapitol, podkapitol a obsahuje přílohy. Zpočátku se budu věnovat matriční činnosti obecně, která bude naplnit první kapitoly. Zde nalezneme výsledky průzkumu mínění veřejnosti o matrikách a vysvětlení hlavních pojmů, jako je postavení matričního úřadu, matrikář, matriční kniha a matriční doklad. Druhá kapitola je zaměřena na postavení jména a příjmení v souvislosti s jejich užíváním, pozornost věnuji i významnosti a ochraně tohoto institutu a povinnosti prokazování osob, které pod svým jménem vystupují. V další kapitole pojednám o problematice jména samotného, kritériích pro jeho správný výběr, zápisu do matriční knihy a možnosti změn. Čtvrtá kapitola je věnována příjmení, najdeme zde jeho historii a vyjma správného výběru obsahuje stejné podkapitoly jako jméno. Poslední kapitola obsahuje nástin možného problému, týkajícího se stejných jmen osvojených dětí, který podle zákona nemusí mít jasné východisko. Na tuto myšlenku mě přivedlo používání právní úpravy při psaní práce a praxe, a proto navrhnou možné řešení problému dle vlastní úvahy.

Pro napsání práce budu vycházet zejména z komentáře JUDr. Václava Henycha k zákonu o matrikách, jménu a příjmení, dále z komentáře ke správnímu řádu JUDr. Josefa Vedrala, Ph.D., z literatury prof. JUDr. Vladimíra Sládečka, DrSc., z publikace od PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., z aktuální právní úpravy, z judikatury Nejvyššího správního soudu a v neposlední řadě také z webových stránek týkajících se této oblasti. Celkově použitou literaturu hodnotím jako velice přínosnou a inspirativní, protože jsem se seznámila s různými zdroji a konečný názor si tak utvořila až po jejich nastudování. Nejvíce mě zaujala

publikace od JUDr. Václava Henycha, protože zde vyslovuje i své názory na různé postupy dle zákona o matrikách, které nemusí být na první pohled ze samotného zákona zřejmé.

Práce je zaměřená především na současnou právní úpravu problematiky jména a příjmení k datu 1. srpna 2011.

1 Matriční činnost

Tento úsek veřejné správy představuje výhradně výkon státní správy a je vedle mnoha dalších úseků, jako např. problematika občanských průkazů, cestovních pasů, shromažďování, sdružování nebo evidence obyvatel a rodných čísel součástí vnitřní správy.

Jsem si téměř jistá, že k pojmu matriční činnost každého z nás napadne alespoň jedna správná myšlenka týkající se svatebních obřadů, novorozenců nebo úmrtí, avšak hlubší zamýšlení nad významem této oblasti, ze strany veřejnosti nevyplývá. Můj jednoduchý výzkum toto mínění potvrdil, kdy z počtu 20 lidí, přesněji 10 dotazovaných studentů, z nich 5 středoškoláků a 5 svobodných vysokoškoláků jiného než právnického zaměření a 10 pracujících lidí ve věku 30 až 50 let odpovídali na moji otázku: „Jakou událost či problém byste šli řešit na matriku?“ Každý z dospělých lidí reagoval pohotovými odpověďmi, v nichž nejčastěji zaznělo narození dítěte a úmrtí, neopomněli však ani sňatky nebo uzavření registrovaného partnerství. Pouze pět z nich hovořilo o jméně a příjmení. Z těchto čtyři mají děti, tudíž se s tímto institutem již setkali. Co se studentů týče, mezi středoškoláky nepadlo jméno ani příjmení vůbec, o manželství, narození nebo úmrtí neměli představu dva. Všichni vysokoškoláci hovořili o narození dětí, svatbách i úmrtích, věděli i o tom, že právě na matričním úřadě obdrží rodný, oddací a úmrtní list a že jsou tyto události zapisovány do knih. Opět však byla část z nich, představující dva studenty, poučena až tímto výzkumem o možnosti přijít si na matriční úřad např. změnit jméno.

Z výsledků usuzuji, že průzkum mezi pracujícími dopadl lépe, z mého pohledu zejména z důvodu jejich vlastních zkušeností, čemuž nasvědčovaly i dodatečné odpovědi dotazovaných. V návaznosti na to si myslím, že studenti nebyli tak úspěšní kvůli malým zkušenostem a nedostatku informací ze základních škol či ze strany rodičů. Dalším aspektem může být i fakt, že problematika jména a příjmení byla upravována samostatně, až nynější právní úprava přinesla společnou úpravu matrik, jména a příjmení.¹ Netvrdím, že každý mladý člověk musí vědět, jaké záležitosti který úřad vyřizuje, ale právě tento úsek státní správy provází po celý život každého z nás, tudíž si myslím, že bychom měli alespoň tušit, že od narození máme jakýsi matriční doklad na své jméno, že jej musíme opatrovat a pokud selžeme, budeme vědět, kam jít případnou ztrátu či poškození napravit. Dle mého názoru se uvedené stává nepsanou povinností po nabytí 15. roku věku občana, kdy dostane občanský průkaz, k jehož prvnímu vydání je nutné předložit právě jeho rodný list.²

¹Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

² § 5, odst. 1, písm. a) zákona č. 328/1999 o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Co je tedy matrika a jaká je náplň činnosti matričních úřadů? Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“) ji definuje takto: „Matrika je státní evidence narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství (dále jen „partnerství“) a úmrtí fyzických osob na území České republiky a narození, uzavření manželství, vzniku partnerství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky (dále jen „občan“).“³ Jelikož se jedná o evidenci, jejím posláním je třídění a vedení příslušných záznamů výše vyjmenovaných matričních událostí a skutečností tak, aby s nimi bylo zacházeno dle zákonem stanovených podmínek. Zpracovávané údaje musí být tedy přehledně uchovávány, protože mohou sloužit jak pro potřeby dnešní, tak i budoucí, jako např. sbírky listin nebo samotná matriční kniha, respektive zápis matriční události v ní. Například při ztrátě nebo zničení matričního dokladu lze u příslušného matričního úřadu získat druhopis právě díky údajům v zápisech jednotlivých matričních událostí.

Zmíněná sbírka listin je tak prvním krokem zápisu vůbec, protože obsahuje listiny sloužící jako podklad pro zápis do matričních knih, případnou opravu či změnu zápisu a je vedena pro jednotlivé matriční knihy samostatně na kalendářní rok.⁴ Najdeme v nich písemná hlášení o narození dítěte, protokoly o uzavření manželství, listy o prohlídce mrtvého nebo pravomocná rozhodnutí soudu o prohlášení osoby za mrtvou. Ukládají se do ní i listiny, podle nichž byl proveden dodatečný zápis, dodatečný záznam či oprava, čímž dochází k její aktualizaci. Dodatečným záznamem je např. rozvedení manželství nebo zjištění totožnosti nalezeného dítěte. Významnou úlohu plní v případě zničení nebo ztráty matričních knih vedených po 1. lednu 1959, protože dle ní matriční úřad takovou knihu obnoví.⁵

Důležité je rozlišovat zápis zmíněné matriční události a matriční skutečnosti. Nejprve nastává událost spočívající v narození, úmrtí, uzavření manželství či vzniku partnerství, k níž mohou v průběhu života nastat různé skutečnosti. Právě takovou může být nejen změna jména a příjmení, které se později budu věnovat blíže, ale také rozvod manželství, zrušení partnerství, určení otcovství, osvojení a jiné skutečnosti.⁶

Neméně žádoucí je představení dalších pojmů, které se v textu často vyskytují a jsou základem pro pochopení vzájemných souvislostí postavení jména a příjmení k matriční činnosti.

³ § 1, odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ §8, odst. 1 tamtéž.

⁵ §55, odst. 2 tamtéž.

⁶ § 5, odst. 1, písm. b) tamtéž.

1.1 Matriční úřad

Zákon o matrikách říká: „Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem matriční úřady a jejich správní obvody.“⁷ Tímto předpisem je vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách (dále jen „vyhláška provádějící zákon o matrikách“). Dle stejného zákona vykonávají působnost na úseku matrik obecní úřady, úřady městských částí v hlavním městě Praze, úřady městských obvodů nebo městských částí ve statutárních městech a újezdní úřady na území vojenských újezdů, které mají být určeny a jejich správní obvody vymezeny prováděcím právním předpisem Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „ministerstvo“).⁸

Matričními úřady jsou dále obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ministerstvo. Ministerstvo je zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (dále jen „kompetenční zákon“) a je ústředním orgánem státní správy na úseku matrik, jména a příjmení.⁹ Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou orgány územní samosprávy, na které byl výkon této státní správy zákonem přenesen, z čehož vyplývá, že vykonávají působnost na tomto úseku v rámci přenesené působnosti. Jsou tak orgány veřejné správy v postavení nestátního subjektu pověřeného výkonem státní správy vedle výkonu samosprávy.¹⁰

Tyto orgány zejména vedou matriční knihy a sbírky listin, také provádí kontrolu jejich vedení ve svém správním obvodu, ověřování matričních dokladů, vydávají vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a potvrzení o údajích v matričních knihách.¹¹ Krajský úřad provádí zkoušky matrikářů a ministerstvo kontroluje výkon přenesené působnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů. Seznam a vymezení správních obvodů matričních úřadů tvoří přílohu č. 1 vyhlášky provádějící zákon o matrikách.¹²

⁷ §96, písm. a) tamtéž.

⁸ § 2, odst. 1, písm. a) tamtéž. § 1, odst. 1, písm. a), b), c), d), e), f) vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

⁹ § 12, odst. 1, písm. b) zákona č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ SLÁDEČEK, Vladimír . *Obecné správní právo*. 2., aktualizované a přepracované vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s.

¹¹ § 3, odst. 1, písm. a) a b), § 4, odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹² *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008-08-20 [cit. 2011-07-03]. Co je matriční úřad?. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-matricni-urad.aspx>>.

Speciální postavení má Úřad městské části Brno-střed, kde najdeme oddělení zvláštní matriky, která vede evidenci matričních událostí a skutečností občanů České republiky, které nastaly v cizině.

1.2 Matriční kniha

Z výše uvedené definice matriky vyplývá, že pro realizaci evidence jednotlivých matričních událostí je třeba jejich zapsání, k čemuž slouží právě matriční knihy. Ty jsou vedeny pro matriku narození, manželství, registrovaného partnerství a úmrtí zvláště a obsahují abecední jmenný rejstřík k zápisům daných událostí pro snadnější orientaci při vyhledávání zápisů.¹³ V rejstříku se nejprve uvádí příjmení a následně jméno do různých sloupců pro ženy a muže.¹⁴ Zde vidíme jednu z úloh jména a příjmení, díky němuž se lze v knihách efektivněji orientovat.

Zápisem se rozumí zapsání informací o matričních událostech v jejich časové posloupnosti, avšak je možné učinit i dodatečný zápis mimo posloupnost.¹⁵ Zápisy se provádějí rukopisně a jsou současně vedeny i výpočetní technikou.¹⁶ Veškeré zápisy, záznamy či opravy v knihách musí být uzavřeny podpisem matrikáře a datem jejich zapsání.¹⁷ Po uzavření takových zápisů lze zapsat pouze matriční skutečnosti do dodatečného záznamu.¹⁸ Příslušnost k zápisům matričních událostí je určena místem, kde se odehrála.

1.3 Matriční doklad

Protože příslušnost k zápisům matričních událostí je určena místem, kde se odehrála, matriční doklad může být vydán pouze tím matričním úřadem, v jehož správním obvodu došlo k matriční události a ta je zapsána v knize, kterou tento úřad vede.¹⁹ Doklad tak osvědčuje údaje z příslušné matriční knihy.²⁰ Fakt, že se jedná o osvědčení v nich uvedených skutečností, vypovídá o tom, že nejen matriční doklady, ale také matriční knihy jsou veřejnými listinami.²¹ Veřejnou listinou jsou listiny osvědčující skutečnosti v nich uvedené, o kterých tak hovoří právní předpis a jsou vydány orgánem veřejné správy.²²

¹³ § 1, odst. 2 a 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ § 16, odst. 2 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 270/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁵ § 47 a § 48 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ § 6, odst. 1 a 2 tamtéž.

¹⁷ § 51 tamtéž.

¹⁸ § 49 tamtéž.

¹⁹ § 10, odst. 1 a § 11 tamtéž.

²⁰ § 24, odst. 1 tamtéž.

²¹ § 24, odst. 4 tamtéž.

²² § 81 tamtéž.

Matričním dokladem je rodný list, oddací list, úmrtní list a doklad o registrovaném partnerství. Jelikož v něm jsou obsaženy citlivé údaje, předává se jeho prvopis oprávněné osobě po předložení průkazu totožnosti, nebo se zašle poštou do vlastních rukou této osoby.²³ Myslím, že zvýšená pozornost ochrany je na místě, protože tyto doklady obsahují nejen identifikační znak fyzických osob, jako je např. rodné číslo, ale i jméno a příjmení, díky kterému by neoprávněné osoby mohly okamžitě přiřadit citlivé údaje k dané osobě.

1.3.1 Doklady a osvědčení²⁴

V této problematice je na místě rozlišení dokladu a osvědčení, jakožto úkonů správních orgánů v oblasti veřejné správy. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), pojednává o dokladu v tom smyslu, že má povahu veřejné listiny a osvědčuje existenci práva nově přiznaného správním rozhodnutím v příslušném správním řízení. Z povahy věci plyne, že doklady o jménu a příjmení, jako občanský průkaz, cestovní pas a matriční doklady nejsou doklady v tomto smyslu, ale pouhými osvědčeními, potvrzujícími v nich uvedené skutečnosti, o nichž v době vydání není pochybnost a správní orgán tak při jejich vydávání nevyužívá správního uvážení a nevydává správní rozhodnutí. Opačným příkladem může být řidičský průkaz, kdy bylo kladným vyřízením žádosti ve správním řízení uděleno řidičské oprávnění a vydán doklad osvědčující jak nově vzniklé právo, tak i jméno a příjmení držitele.

Z popsaného vyplývá, že výše zmíněné doklady a osvědčení je nutno posuzovat materiálně, nikoli pouze formálně. V případě formálního přístupu by takový postup byl zavádějící, protože matriční doklady jsou fakticky osvědčením, ne dokladem nahrazujícím správní rozhodnutí, ačkoli se jako „doklady“ nazývají.

1.4 Matrikář

Občan České republiky, který je zaměstnancem matričního úřadu a své odborné znalosti prokáže zkouškou zvláštní odborné způsobilosti na úseku matrik a státního občanství, je matrikářem.²⁵ Tuto způsobilost prokazuje osvědčením, jež vydává ministerstvo.²⁶ Při

²³ § 25, odst. 4, písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva vnitra č. 270/2001 kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

²⁴ Více viz VEDRAL, Josef. *Správní řád komentář*. Praha : BOVA POLYGON, 2006, s. 847 – 850 a 881.

²⁵ § 9, odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ § 25, odst. 2 zákona č. 312/2002 o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

výkonu matriční činnosti je povinen zachovávat mlčenlivost o údajích, které se v souvislosti s prací dozvěděl.²⁷

Seznam matrikářů působících na daném úřadě je možno nalézt v listu podpisových vzorů na začátku každé matriční knihy, kde jsou čitelně vypsána jejich jména a příjmení a k nim přiřazen jejich vlastnoruční podpis, jímž podepisují zápisy a matriční doklady. Tím se stávají nezastupitelnými ve své činnosti a jejich podpis tak brání uzavření zápisu jinou neoprávněnou osobou. Nepodařilo se mi najít jiný identifikační znak, který by poskytoval záruku totožnosti a oprávněnosti, namísto jména a příjmení matrikáře a napadá mě snad jen otisk prstu. Jeho rozpoznání však není snadnou záležitostí jako přečtení jména, z toho usuzuji, že co se určení oprávněnosti úředních osob týče, hraje jméno a příjmení nezastupitelnou roli.

²⁷ § 9, odst. 51 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2 Jméno a příjmení

Jak už jsem naznačila dříve, jméno s příjmením spolu tvoří základní identifikační znak fyzických osob, který je významným údajem o jejich osobě a hraje tak důležitou úlohu v jejich vystupování vůči okolí. Zaměřím se především na postavení tohoto institutu z hlediska právní ochrany jemu poskytované.

2.1 Významnost a ochrana

Již samotné Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb., (dále jen „Listina základních práv a svobod“), zakotvuje právo na ochranu dobré pověsti a jména člověka.²⁸ To ukazuje, že této problematice je věnováno hodně pozornosti zákonodárců, aby bylo zajištěno dostatečné právní ošetření možných dopadů na jméno a příjmení. Není zde opomenuta ani ochrana před nedovolenými zásahy do soukromého života.²⁹ Jsem si jistá, že jméno a příjmení do soukromého života neodmyslitelně patří, protože jen my jako nositelé můžeme rozhodovat, popřípadě minimálně spolurozhodovat o možných zásazích do něj. Mám na mysli rozhodování o jeho užívání nebo krocích ke změnám, které není možné učinit kdykoli a kýmkoli. Blíže o těchto případech pojednám v následujících kapitolách.

Listina základních práv a svobod však požaduje i ochranu údajů o osobách tak, aby nemohly být shromažďovány, zveřejňovány či zneužity neoprávněnými osobami.³⁰ V návaznosti na tento požadavek bych upozornila na spojitost s činností Úřadu pro ochranu osobních údajů České republiky, který má důležité postavení v této oblasti. Byl zřízen zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů za účelem dozoru nad dodržováním tímto zákonem stanovených požadavků pro zpracování osobních údajů a jejich poskytování. Proto má nemalé zásluhy na ochraně osobních údajů, jimiž jméno a příjmení zajisté je.³¹

Zvýšená pozornost tomuto úseku je přičítána také zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který člověku přisuzuje ochranu jeho osobnosti ve vztahu k vlastnímu životu, zdraví, cti, lidské důstojnosti, soukromí, stejně tak jako ke jménu.³²

²⁸ Čl. 10, odst. 1, Listiny základních práv a svobod, ve znění zákona č. 162/1998 Sb.

²⁹ Čl. 10, odst. 2, tamtéž.

³⁰ Čl. 10, odst. 3, tamtéž.

³¹ § 2, odst. 1 a § 29, odst. 1, písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

³² § 11 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Těmito právními předpisy je zaručeno, že případné narušení ochrany přičítané jménu a příjmení nebude tolerováno a budou učiněna patřičná opatření, která zdůrazní, že i záležitosti týkající se vyzrazení nebo zneužití jména jsou jeho významu odpovídajícím způsobem ošetřeny. Důkaz významného postavení tohoto institutu vidím tedy nejen v preventivní právní úpravě, ukládající povinnosti k ochraně tohoto institutu, ale také v úpravě týkající se přestupků a správních deliktů, dle níž lze pachatele za nedodržení povinností potrestat.

Úloha jména a příjmení v životě člověka je o to významnější ve chvíli, kdy člověk dovrší zletilosti, protože tak může podpisem svého jména a příjmení potvrdit svůj projev vůle. Takovým projevem může být uzavření písemné kupní smlouvy nebo zahájení správního řízení. Jedná se zde o způsobilost k právním úkonům a jen těžko si představit právní úkon bez nutnosti se identifikovat nebo podepsat. Na první pohled obyčejné záležitosti jako podpis je však také přikládán velký význam, a to v zákoně č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dle něj se postupuje při ověřování vlastnoručního podepsání listiny v přítomnosti úřední osoby nebo uznání vlastního podpisu na ní.³³

2.2 Doklady o jménu a příjmení

Občané mají právo, ale také povinnost v úředním styku vystupovat pod jménem a příjmením, které je uvedeno v matričním dokladu.³⁴ Toto právo a zároveň povinnost tak zavádí určitý požadavek na řád v rámci veřejného vystupování každého z nás. Jsem si jistá, že situace, kdy bychom mohli, ale nemuseli své jméno používat v každém úředním styku, by vedla k nepořádku a prakticky i nemožnosti efektivního fungování nejen veřejné správy.

Doklady obecně prokazují informace o skutečnostech v nich uvedených, a tak je možné zjistit identitu dané osoby, protože se jimi musí před příslušným úřadem prokázat a sdělit mu tak své jméno a příjmení, pod kterým vystupuje.³⁵ O matričním dokladu jako o dokladu prokazující jméno a příjmení hovořím proto, že právě ten je základním a prvním dokladem, který osvědčuje zápis v matriční knize, jež je výchozí pro vydávání jak matričních, tak i ostatních dokladů. Těmito ostatními doklady je cestovní pas a občanský nebo řidičský průkaz, v nichž je nutno uvádět jméno a příjmení v takové podobě, v jaké je uvedeno v matričních dokladech, protože právě tyto průkazy člověk při jednání před orgány veřejné

³³ § 10, odst. 1, zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ § 61 a § 68, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ *Slovník nejčastěji používaných pojmů ve veřejné správě* [online]. 2007 [cit. 2011-07-04]. Osobní doklady. Dostupné z WWW: <<http://svs.cns.eu/index.php?page=slovník&id=2114>>.

správy používá nejčastěji.³⁶ Pokud ale dojde k tomu, že se údaje v matričním dokladu neshodují s těmi v ostatních veřejných listinách, za pravdivé se považují údaje v matričním dokladu a to přinejmenším do doby prokázání opačného mínění.³⁷

V souvislosti s touto skutečností je třeba si uvědomit, že matriční doklady zejména spolu s občanským průkazem nebo cestovním dokladem často tvoří nerozlučnou dvojici. Může to být případ zápisu dítěte do knihy narození, kdy rodič nebo rodiče mimo jiné musí předložit jak oddací list nebo rodný list, tak občanský průkaz.³⁸ Podobná je také situace při uzavírání manželství, kdy snoubenci musí prokázat totožnost a doložit rodný list.³⁹ Dle mého názoru je to proto, že samotný matriční doklad bez přiložené fotografie by osvědčoval údaje o jménu, příjmení a dané matriční události, nikoli však o bydlišti a podobizně. To znamená, že by se mohl stát zaměnitelným v případě ztráty či jeho odcizení skutečnému majiteli a byla tak snížena záruka nezaměnitelnosti osobních údajů.

Nelze tedy tvrdit, že dokladem o jménu a příjmení je pouze rodný, oddací nebo úmrtní list, ale jsou to i další veřejné listiny. Z tohoto jejich postavení plyne povinnost se jimi prokázat na výzvu úřední osoby, chránit je před zničením, odcizením a ztrátou. V opačných případech je nutné takovou ztrátu či zneužití nahlásit příslušnému úřadu a včas zažádat o nový průkaz v případě skončení jeho platnosti. O těchto povinnostech je zajisté informován každý z nás a já věřím, že jejich plněním potvrzujeme důležitost skutečností v nich obsažených a podílíme se tak na poskytování jejich ochrany. Správným zacházením se tak vyvarujeme páchaní správních deliktů, ke kterým může dojít právě poškozením dokladu nebo včasným neohlášením změn osobních údajů.

2.3 Užívání

Pro rozlišení způsobů užívání jména a příjmení a odůvodnění těchto možností je třeba upozornit na návaznost tří časových úseků, v nichž byla tato problematika upravena odlišně. V období do 31. prosince 1949, kdy matriční záležitosti spravovaly církve, bylo možné dítěti do matriční knihy narození zapsat více jmen, od 1. ledna 1950 už pouze jedno a dle stávající úpravy účinné od 1. července 2001 nanejvýše dvě různá jména.⁴⁰

³⁶ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha : IFEC, 2002. 712 s. ISBN 80-86412-19-9, s. 164).

³⁷ § 58, odst. 3, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 16, odst. 1, písm. a) a b), a § 16, odst. 3, písm. c) a e) tamtéž.

³⁹ § 33, odst. 1, písm. a) tamtéž.

⁴⁰ BALOUNOVÁ, Jaroslava. Matrika nás provází celým životem: Po padesáti letech v novém kabátě. *Veřejná správa* [online]. 2001, 34, [cit. 2011-07-27]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0034/34info.html>>.

Zastavme se tedy u první skupiny případů. V případě, že má osoba zapsaná dvě nebo více jmen a není-li jedno z nich označeno za hlavní, má v úředním styku relevantní význam jméno na prvním místě.⁴¹ Pokud má zapsána jména dvě, může před matričním úřadem prohlásit, že je takto bude užívat, stejně tak jako v situaci zapsaných více jmen, kdy prohlásí, jaké z nich chce užívat na druhém místě.⁴² Současná právní úprava tak v návaznosti na starou umožňuje lidem, kteří byli pojmenováni např. Marika Anna Marie, aby mohli bez nutnosti žádat o změnu svého jména, opět začít užívat alespoň jedno další jméno, na které již dříve byli zvyklí.

Druhý okruh případů odráží zápis pouze jednoho jména a v návaznosti na novou právní úpravu možnost zvolit si pro užívání jméno druhé, přičemž musí být respektovány požadavky pro výběr a zápis jména do matriční knihy.⁴³ Kritéria pro výběr a zápis jména jsou náplní samostatné kapitoly.

V uvedených případech se tak děje pouhým prohlášením před matričním úřadem dle trvalého pobytu fyzické osoby nebo před takovým, který vede knihu narození, kde je jméno zapsáno.⁴⁴ Takové prohlášení činí sama zletilá osoba, v případě nezletilého za ni zákonní zástupci, kteří ve věku mezi patnáctým a osmnáctým rokem zastoupeného potřebují k tomuto kroku jeho souhlas.⁴⁵ Tento krok je nevratnou a neopakovatelnou volbou.⁴⁶ Dvě jména jsou tak uvedena v příslušné matriční knize a je povinností daných osob je vždy užívat v úředním styku.⁴⁷ Takový požadavek však není kladen na domácí užívání jednoho či více jmen, kdy je pouze záležitostí každého člověka, jaké umělecké jméno či přezdívku má ve vztahu k jeho okolí zažitou.⁴⁸

Nynější úprava na rozdíl od předchozí dovoluje zápis a užívání dvou jmen, avšak nenařizuje tak, tudíž i po účinnosti stávající úpravy může dojít ke stejné situaci jako v předchozím odstavci, kdy osoba narozená po 1. 7. 2001, již bylo určeno jedno jméno, může učinit prohlášení o užívání dvou jmen.

Myslím, že lidé tak postupují zejména v případě, kdy si jako druhé jméno zvolí jméno svých blízkých nebo známých osobností, tedy takové, které se jednoduše líbí a nosí. Nemyslím ale, že by tuto možnost využívali příliš často, protože pokud chtějí, aby jejich

⁴¹ § 85, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² § 86, odst. 1, tamtéž.

⁴³ § 42, odst. 3, tamtéž.

⁴⁴ § 62, odst. 4 a § 86, odst. 2 tamtéž.

⁴⁵ § 62, odst. 3 tamtéž.

⁴⁶ § 62, odst. 4 tamtéž.

⁴⁷ § 62, odst. 2 tamtéž.

⁴⁸ HENYCH, *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s.165.

jméno bylo něčím inovováno, rozhodnou se spíše pro jeho změnu. Mé mínění potvrdili lidé, kteří byli podrobena již výzkumu ohledně působnosti matrik, když 18 z 20 řeklo, že by raději své jméno změnili, než by k němu volili další a museli tak užívat jména dvě.

Neméně důležitou a zajímavou oblastí je užívání české podoby cizojazyčného jména. Pro tento postup není vyžadováno povolení, podléhá pouhému oznámení matričnímu úřadu vedoucímu knihu narození, v níž je jméno zapsáno, s tím, že musí být dbáno na to, aby se skutečně jednalo o českou podobu.⁴⁹ Pokud by o tom byly pochybnosti, oznamovatel by musel předložit znalecký posudek ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o přerušení zahájeného správního řízení.⁵⁰ Podle Henycha by tak matriční úřad měl postupovat dle správního řádu, a to už při samotném podání oznámení, které může být podáno jak písemně, tak ústně a musí být zřejmé, kdo tak činí a proč.⁵¹ Vedle české podoby musí být brány v úvahu i zákonem stanovené podmínky a omezení pro zápis jména, jako např. že jméno nesmí být domácké či zdobné a takové, jež má žijící sourozenec společných rodičů.⁵² Při splnění uvedených podmínek matriční úřad žadateli vyhoví bez vydání správního rozhodnutí, v opačném případě však o tom vydá rozhodnutí.⁵³

Existence jména samotného, ať už jednoho či více, by však nebyla dostatečným rozlišujícím prvkem fyzických osob, proto věnuji pozornost i způsobům užívání příjmení. Samozřejmě si nemyslím, že pouhé jméno s příjmením jednoznačně určí identitu osoby, protože nic nebrání tomu, aby více lidí mělo stejné jméno a příjmení, ale zajisté je prvním odlišujícím znakem od jinak pojmenovaných osob. V okamžiku hledání určité osoby z desítek stejně se jmenujících pak rozhodují další identifikační znaky jako rodné číslo, datum a místo narození nebo trvalé bydliště. Rodná čísla jsou vydávána matričními úřady, a tak mohou být uvedena na matričních dokladech a dalších veřejných listinách.⁵⁴

Jelikož jména a příjmení tvoří nerozlučnou dvojici i příjmení zapsané v matriční knize a příslušných matričních dokladech musí být vždy v úředním styku uváděno.⁵⁵ Aktuální úprava v zákoně o matrikách umožňuje z taxativně vymezených důvodů užívání i více příjmení. Prvním důvodem je jejich nabytí dle dříve platných předpisů, jakým byl zákon

⁴⁹ § 63, odst. 1 a 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 169 - 170.

⁵¹ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 170.

⁵² HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 170.

⁵³ § 87, odst. 2, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ § 14, odst. 1, písm. a) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ § 68, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení, ve znění pozdějších předpisů, který umožňoval ženám, jež uzavřely manželství do 1. ledna 1950, aby užívaly vedle příjmení nabytého uzavřením manželství své původní, byly-li pod ním ve veřejnosti známy.⁵⁶

Druhým důvodem je souhlasné prohlášení snoubenců o jejich společném příjmení po uzavření manželství, které dosud užívá jeden z nich a skládá se z více příjmení.⁵⁷ Dalším způsobem je prohlášení při uzavření manželství, kdy se snoubenci dohodli na společném příjmení a nositel příjmení, jež se společným nestane, toto své původní bude užívat za společným.⁵⁸ Konečně poslední důvod je věnovaný příjmení narozených dětí těch rodičů, kteří více příjmení užívají.⁵⁹

Jak z uvedeného vyplývá, je dovoleno užívat více příjmení, a proto musí být pamatováno i na způsoby opačné, tedy možnost přiklonit se z užívání více příjmení k užívání jednoho z nich, které si každý sám vybere.⁶⁰ Osoby užívající více příjmení tak mohou opět prohlásit, že budou užívat jedno nebo dvě příjmení, situace se však komplikuje za trvání manželství. Je třeba rozlišit případ společného příjmení manželů, kdy musí učinit společné prohlášení o tom, že budou užívat jedno stejné příjmení.⁶¹ V případě, že jeden z manželů vedle společného příjmení užívá i své původní, lze prohlášením upustit pouze od tohoto, nikoli od společného.⁶² Pokud však mají příjmení různá, činí prohlášení ten z nich, kterého se změna týká, avšak potřebuje souhlas druhého manžela.⁶³ Ponechal-li si jeden z manželů po uzavření manželství své vícečetné příjmení a to užívají i jejich nezletilé děti, týká se toto prohlášení i jejich příjmení a je k němu nutný souhlas druhého manžela.⁶⁴

Současná právní úprava tohoto problému tedy dovoluje užívat jak dvě jména, tak i více příjmení. Na praxi jsem se při nahlížení do matričních knih přesvědčila, že takové případy existují, stále si však myslím, že zatím jsou spíše výjimkou než běžnou praxí. Kombinaci současně dvou jmen a více příjmení nehodnotím však jako příliš praktickou, protože užívání takové podoby může přinášet komplikace při představování a jednání v úředním styku. Na druhou stranu případy dvou jmen nebo více příjmení vnímám jako pozitivní ve vztahu k rodinným důvodům, co se zachování rodinného příjmení týče nebo

⁵⁶ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 176.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž, s. 177.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² § 70, odst. 2, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 177.

⁶⁴ § 70, odst. 3, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

tradice výběru křestního jména po rodičích nebo prarodičích. Názory jednotlivců se však různí, a proto věřím, že každý z nás se k této věci staví vzhledem k jeho osobním potřebám a přesvědčením.

3 Jméno

Pojďme se podívat na to, jaký význam má jméno pro jeho zápis do matriční knihy a jak může volba a možnost užívání ovlivnit život člověka. Dovíme se také, jaká je mu věnována pozornost ze strany právní i jazykové, což může mít nemalý vliv na správný výběr jména a jeho případnou změnu.

3.1 Kritéria pro výběr⁶⁵

Za kritéria pro volbu jména jsou považovány různé jazykové požadavky, kritéria však najdeme i v zákoně o matrikách, jakožto podmínky zápisu tvaru jména do matričních knih. Např. se nesmí jednat o jméno zdobné či jeho domácí podobu.⁶⁶ Nyní se dovíme, jaké podmínky by měly být následovány z hlediska jazykového a čím je volba jména nejvíce ovlivněna.

Výběr toho správného jména může být ovlivněn rozmanitými aspekty. Pro spoustu rodin je důležitým krokem rozhodování rodinná tradice, kdy první dcera je pojmenována po matce či babičce a syn po otci či dědečkovi, další děvče pak ženskou obdobou jména po otci a druhý syn mužskou obdobou jména po matce. Oproti tomu existují i rodiny, které si zakládají na neopakovatelnosti jmen.

Častým vodítkem pro určení jmen dalších dětí stejných rodičů je počáteční písmeno jména prvorozeného tak, aby všichni sourozenci měli stejný monogram. Výjimkou nejsou ani případy, kdy jména sourozenců začínají písmeny dle jejich pořadí v abecedě. Vliv vzdělání a zaměstnání rodičů také není zanedbatelnou okolností, protože obecně lidé bez maturitního vzdělání upřednostňují tradiční a nejoblíbenější jména, naopak středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají oblibu ve jménech, jejichž nositelé v minulosti byly významnou osobností. V této souvislosti je možné zmínit fakt, že záliby rodičů nebo obdiv ke slavné osobnosti mohou výběr také nemálo ovlivnit.

Neméně významná je i možnost tvořit ze jmen domácí podoby nebo přezdívky, protože jen málo příbuzných a blízkých oslovuje své okolí takovým jménem, jaké je zapsáno v matriční knize. To je způsobeno tím, že u většiny jmen je přirozené, že novorozenec bude nazýván zdobněji než dospělý jedinec. Svou roli hraje i aktuální oblíbenost a četnost jednotlivých jmen, protože lidé obecně chtějí, aby se jméno líbilo a nebylo pro společnost příliš vyumělkované. Nejčastěji volená jména v Olomouckém kraji za rok 2010 jsou přílohou č. 1.

⁶⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*. Praha : Sazba CENT, spol. s r. o., 1999. 360 s.

⁶⁶ § 62, odst. 1, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Proto je třeba dbát nejen na libozvučnost a líbivost jména, ale i na jeho odraz ve společnosti a praktičnost pro vystupování člověka v úředním styku. Je proto nutné věnovat pozornost i jazykovým požadavkům. Prvním kritériem by měla být výslovnost jména, protože jednou z nejčastějších životních situací bude představování sebe sama a to zanechá první dojem o naší osobě. Vyslovit své jméno srozumitelně a bez nutnosti jeho opakování by mělo být samozřejmostí, avšak existují lidé, kteří mohou mít potíže s problematickými souhláskami jako „r“ nebo „ř“, což jejich vystupování značně komplikuje, zvláště v případě, kdy se výskyt těchto souhlásek opakuje. Další nesnáz představuje příliš dlouhé jméno za předpokladu, že je spojeno s dlouhým příjmením např. Magdaléna Fegyveresová nebo situace opačná, kdy je zde spojení jednoslabičného jména i příjmení jako např. Jan Vlach. V prvním případě by si druhá strana nemusela jméno při prvním představení zapamatovat, v opačném by nemusela správně porozumět tak rychle vyřčenému představení, v horším případě jej ani postřehnout. Z obdobných důvodů není vhodné vybrat jméno, které se s příjmením rýmuje nebo jméno končící souhláskou, na kterou začíná příjmení. Vhodné není ani spojení jména s příjmením, které je naprosto totožné se jménem, jako např. Pavel Pavel. V případě, kdy má příjmení formu jména, často dochází k pochybnostem, které představuje jméno a které příjmení, a je proto vhodné zvolit alespoň takové jméno, které se jako příjmení nepoužívá, jako např. Jaromír Petr.

Této podkapitole jsem se věnovala zejména proto, abych zdůraznila, že výběr jména by neměl být nahodilým rozhodnutím, ale rodiče by mu měli přikládat velkou pozornost, protože právě výběr může mít pozdější vliv na jeho užívání a případné rozhodnutí pro změnu. Tím, že rodiče tuto úlohu přijmou zodpovědně a s pečlivostí zváží co nejvíce možných dopadů na budoucí vystupování, poskytují vysokou záruku ochrany a jistoty před pozdějšími negativními vlivy a nutnými zásahy do jména.

3.2 Zápis jména do matriční knihy narození

Obecně se zápis jména i příjmení do všech matričních knih provádí v souvislosti s příslušnými matričními událostmi, aby bylo jasné, ke komu se daná událost vztahuje. Z toho je zřejmé, že zápis jména a příjmení se týká jak knihy narození, tak i manželství a úmrtí a podmínky zápisu se podobně vztahují na všechny tyto knihy. Já však rozeberu pouze zápis do knihy narození, protože má nejtěsnější pouto s určením jména.

Jelikož výběr jména je záležitostí rodičů, nejprve by se měli řídit výše uvedenými radami, díky kterým nebude problém takové jméno určit. Zákon o matrikách stanoví další

podmínky, za jejichž splnění je možné jméno dítěti zapsat, ale nepřikazuje jak postupovat při výběru, takže při samotném výběru zákon již zmiňovanou ochranu nezaručuje.

Zákonné požadavky musí být respektovány zejména proto, že stát má také zájem na tom, aby občané měli takové jméno, které jim umožní bezproblémové vystupování na veřejnosti a nebude jim působit překážky.⁶⁷ Zápis týkající se narození dítěte se provádí na základě souhlasného prohlášení rodičů, které lze učinit přímo na matričním úřadě nebo mimo něj na předepsaném tiskopise, kdy jej matka obdržela před nástupem do zdravotnického zařízení, kde jej před porodem vyplní s otcem, podepíše a takový je následně zaslán ze zdravotnického zařízení matričnímu úřadu spolu s hlášením o narození dítěte.⁶⁸ Z uvedeného plyne, že k určení jména je vždy nutný souhlas obou rodičů. Existují však výjimky, kdy souhlas druhého rodiče není vyžadován, protože jej není možné získat, a to pokud není jeden z nich znám, nebo je zbaven rodičovské zodpovědnosti, anebo má omezenou způsobilost k právním úkonům.⁶⁹ Co se zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo omezení způsobilosti k právním úkonům týče, v těchto případech je nutné předložit pravomocné rozhodnutí soudu o učiněném zbavení či omezení.⁷⁰

Do knihy narození není možné zapsat jméno zkomolené, zdobnělé, domácké, stejně tak ženě mužské a muži ženské a takové, které užívá žijící sourozenec společných rodičů.⁷¹ Tímto je garantována určitá jednotnost zápisů a dotvořena podstata problému týkající se výběru jména, která už nemá pouze doporučující charakter, jako tomu bylo u jazykových požadavků. Do knihy mohou být zapsána dvě různá jména a dětem, které nemají státní občanství České republiky, je možné jich zapsat více.⁷² Podle Henycha je též možné určit dítěti cizojazyčnou podobu jména, jako např. Petr ve tvaru Pedro nebo Pjotr, nelze však zapsat dvě stejná jména nebo jeho různojazyčné podoby současně, jako např. Petr Pedro.⁷³

Zápis jména dítěte navazuje na matriční událost narození a je třeba, aby při oznámení narození dítěte jeden z rodičů předložil oddací list, občanský průkaz, souhlasné prohlášení o jménu nebo jménech dítěte a souhlasné prohlášení o jeho příjmení.⁷⁴ Pokud je na první pohled zřejmé, že se jedná o jméno, které existuje, splňuje všechny výše uvedené podmínky

⁶⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha : Sazba CENT, spol. s r. o., 1999. 360 s.

⁶⁸ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 82.

⁶⁹ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 79.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ § 62, odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² § 18, odst. 2, tamtéž.

⁷³ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 166.

⁷⁴ § 16, odst. 1 písm. a), b), c), d) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a jedná se o jeho základní spisovnou podobu, matrikář provede zápis do matriční knihy bez nutnosti vydání správního rozhodnutí.⁷⁵ Posouzení spisovného tvaru je však často složitým úkolem, proto se doporučuje užití odborných publikací a slovníků k této problematice, jako je například kniha PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*⁷⁶ Obecně platí, že objevení daného tvaru jména v takových publikacích vede k možnosti jeho zápisu do matriční knihy, opačná situace je pak řešena nutností doložení znaleckého posudku ze strany žadatele.⁷⁷ Následuje jeho posouzení a pak matriční úřad buďto vyhoví pouhým provedením zápisu, nebo žádosti rodičů nevyhoví a vydá o tom správní rozhodnutí s možností odvolání.⁷⁸

Pokud dojde k vydání zamítavého rozhodnutí, po nabytí jeho právní moci matriční úřad takovou situaci oznámí soudu, stejně jako když se rodiče do jednoho měsíce od narození nedohodnou na jméno či jej dítěti neurčí nebo dokonce nejsou známi.⁷⁹ V těchto případech je pak jméno do matriční knihy zapsáno na základě rozhodnutí soudu.⁸⁰

Skutečnost, že určení jména je ošetřeno lhůtou a že jsou v případech jejich nedodržení do tohoto procesu vtaženy i soudy, nasvědčuje tomu, že jméno je pro člověka nepostradatelným společníkem již od narození. Troufnu si tvrdit, že úlohu rodičů tak v některých případech supluje soudy, které tak zaručují jistotu každému jedinci, že jim právo na užívání vlastního jména nebude odňato.

3.2.1 Zápis dítěte nezjištěné totožnosti⁸¹

Za pozornost stojí problematika zápisu jména dítěte nalezeného v BabyBoxu. V případě takového nalezence je nutné zkoumat, zda jeho jméno již v matriční knize není zapsáno, a pokud není, následně učinit zápis alespoň takových informací, jako je jeho oblečení, čas a místo nalezení nebo tělesné znaky, které jsou v daném okamžiku dostupné.⁸²

O nalezení dítěte v BabyBoxu by měl být informován orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podá návrh soudu na vydání předběžného opatření, kterým je dítě umístěno zpravidla do náhradní rodiny nebo ústavů, jako je Klokánek či kojenecký ústav. V té souvislosti by soud měl zahájit řízení o určení jména a příjmení a ustanovit dítěti poručníka

⁷⁵ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 166-167.

⁷⁶ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 167.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ § 18, odst. 4, tamtéž.

⁸⁰ HENYCH. *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 79.

⁸¹ *BabyBox* [online]. 5.12.2009 [cit. 2011-07-16]. Soudkyně a psychiatricka k Richardovi II. Dostupné z WWW: <<http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=12&d=5>>.

⁸² § 20 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

k zastupování v právních vztazích. Rozhodnutí soudu je pak stěžejní pro zápis jména a příjmení dítěte do matriční knihy.

3.3 Změna jména

Změna jména je vážným rozhodnutím, které však právní úpravou není nijak limitováno co se četnosti a důvodů týče, za předpokladu, že změna splňuje podmínky pro zápis jména. Taková změna může být důsledkem dřívějších lehkovážných rozhodnutí, a proto by k ní mělo být ze strany žadatele přistupováno racionálně, a to proto, aby tento krok nepředstavoval nepříznivější dopad, než byla situace před učiněnou změnou.

Jak už bylo řečeno, užívání a zápis jména je spojen s určitými pravidly a na ně možnost změny navazuje. O tom svědčí fakt, že nelze změnit stávající jméno na jméno zkomolené, zdrobnělé, domácké, ani na jméno opačného pohlaví či žijícího sourozence.⁸³ Změnu je možné povolit pouze na základě žádosti jednotlivých osob nebo jejich zákonných zástupců, nikoli z moci úřední.⁸⁴ Náležitosti žádosti najdeme v příloze č. 2. U jednotlivých případů změn je vždy třeba předložit zákonem předepsané doklady, které jsou patrné z tiskopisu, který je výše zmíněnou přílohou.

K vyřízení žádostí o povolení změny jména je příslušný matriční úřad ve správním obvodu, kde má žadatel trvalý pobyt, a pokud se jedná o změnu u nezletilého, příslušnost se řídí jeho trvalým pobytem.⁸⁵ Příslušným však může být i úřad, v jehož obvodu měl žadatel poslední trvalý pobyt, a v případě absence i takového pobytu je jím Úřad městské části Praha 1.⁸⁶ Vyskytne-li se opodstatnění pro postoupení žádosti, bude příslušným ten, který vede knihu narození, v níž je jméno určené ke změně zapsané.⁸⁷ Pokud je žadateli vyhověno, matriční úřad vydá správní rozhodnutí s možností odvolání, stejně tak jako v případě zamítavého rozhodnutí.⁸⁸

3.3.1 Změna u nezletilého dítěte⁸⁹

Za takovou osobu podávají žádost oba rodiče, jakožto jeho zákonní zástupci zastupující své dítě v obvyklých záležitostech. Jelikož se jedná o závažný krok, nestačí vůle pouze jednoho z nich. Pokud by však některý z nich nesouhlasil, je na místo jeho souhlasu za něj považováno rozhodnutí soudu, díky němuž tak může být započato s řízením o změně.

⁸³ § 72, odst. 3, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ § 72, odst. 1, tamtéž.

⁸⁵ § 74, odst. 1, tamtéž.

⁸⁶ § 74, odst. 2, tamtéž.

⁸⁷ § 74, odst. 3, tamtéž.

⁸⁸ § 72, odst. 2, 3, tamtéž. § 81, odst. 1, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 179.

Toto rozhodnutí ale nepřikazuje kladné vyřízení věci. V případě, že rodič není znám nebo je zbaven způsobilosti k právním úkonům či rodičovské zodpovědnosti, postačí žádost druhého z nich. Důležité také je, že změna nesmí být v rozporu se zájmy a potřebami nezletilého, k čemuž má právo se vyjádřit soud nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí.⁹⁰

V takovém případě by někdy mohlo dojít k paradoxní situaci, kdy rodiče také nebudou zletilí, a navíc neuzavřeli sňatek, tudíž by bylo třeba zkoumat, zda tak mladí lidé mají předpoklady pro výkon rodičovské zodpovědnosti a v tom rozsahu jim je přiznat. Pokud by žili v manželství, Henych uvádí, že v případě souhlasu obou z nich by tyto úkony mohli činit bez omezení. Vyplývá to i z ustanovení v občanském zákoníku, kde je stanoveno, že zletilosti lze nabýt před dosažením osmnáctého roku věku pouze uzavřením manželství a ani následný rozvod by nebyl důvodem pro její ztrátu.⁹¹

3.3.2 Změna u nezletilého dítěte ve věku 15 až 18 let

Postup a podmínky pro změnu jména u dětí mladších 15 let a u nezletilých starších 15 let se liší tím, že u dětí starších 15 let je nutno doložit jejich souhlas ke změně jejich jména.⁹² Tento souhlas je důležitý proto, že bez něj není možné žádost kladně vyřídit a ani jej nemůže nahradit rozhodnutí soudu.⁹³

Z mého pohledu tento souhlas představuje ochranný prvek ve vztahu ke změně jména osob starších 15 let, protože takový člověk by měl být schopen vyjádřit své přesvědčení, které musí být bráno v potaz. Osoby mladší 15 let jsou v tomto méně chráněny, protože není přikázáno zkoumat jejich názor, avšak matriční úřad může dát prostor k vyjádření i dětem mladším v rámci jeho správního uvážení.

3.3.3 Změna u plnoleté osoby⁹⁴

Zletilá osoba, která má plnou způsobilost k právním úkonům, žádá o změnu svého jména samostatně, pokud by však byla způsobilosti zbavena, může tak učinit pouze soudem ustanovený opatrovník. Kdyby její způsobilost byla pouze omezena, bylo by nutno posoudit, v jakém rozsahu by se omezení dotýkalo možnosti požádat o změnu jména. Po zjištění, že této žádosti se omezení netýká, by tato osoba žádala o změnu sama za sebe. Matriční úřad v případě žádostí zletilých osob o změnu jména nezkoumá jejich zájmy a potřeby tak, jako je

⁹⁰ § 4, odst. 1a § 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a § 72, odst. 4, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ § 8, odst. 2, zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹² § 76, odst. 1, písm. g) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 186.

⁹⁴ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 179-181.

tomu u osob mladších 15 let, protože je není nutno chránit před zásahy jiných osob do jejich jména a není zde ani zákonný požadavek pro posuzování zájmů dospělých.

Změna jména není omezena četností ani zvláštními důvody ze strany žadatele na rozdíl od změny příjmení, u které musí být zákonné důvody a při opakovaných žádostech o změnu příjmení matriční úřad porovnává předchozí žádosti a jejich odůvodnění.

4 Příjmení

Ačkoli příjmení vystupuje společně s křestním jménem, pojednám o tomto institutu samostatně tak, aby byly zřejmé splývající, ale i rozdílné požadavky týkající se zápisu a změny příjmení od podmínek vztahujících se ke jménu. I když jsem v předchozí větě nastínila, že v dnešní době je spojení jména s příjmením samozřejmostí, nebylo tomu tak vždy.

4.1 Historie a původ⁹⁵

Do 14. století si lidé vystačili s jedním osobním jménem, avšak s růstem počtu obyvatelstva nabídka osobních jmen k odlišení osob nestačila z důvodu jejich opakovaného výskytu. Tím nastala potřeba užívání dalšího identifikačního znaku, čímž zpočátku byly obměny osobních jmen stejně se jmenujících lidí, jako např. Bartoloměj alias Bárta, avšak postupem času byla za jménem užívána různorodá pojmenování označující především zaměstnání, přezdívky, tělesné a duševní vlastnosti nebo bydliště jednotlivých osob. Taková označení jsou nazývána jako příjmi, která se ještě od dnešních podob příjmení lišila tím, že byla nestálá a užívána ve více možných podobách, jako např. Myslivec zvaný také jako Mysliveček.

Tento postup dal vzniknout dvoujmennosti skýtající osobní jméno a příjmi, ze kterého se vyvinulo příjmení, jež bylo v jednotlivých rodinách dědičné a postupem času i ustálené. Tento proces byl však zdoluhavý a jeho završení představovala právní úprava vyžadující přesnou evidenci obyvatel, k níž je stále pojmenování osob užívajících příjmení nutností. Takovou zákonnou úpravou byly předpisy upravující vedení matrik, jako např. patent císaře Josefa II. z roku 1786 nebo všeobecný občanský zákoník upravující zápis jména ale i příjmení do matrik.

Historii této oblasti přisuzují velký význam a dopad na dnešní právní úpravu a užívání příjmení vůbec, protože právě původ jednotlivých příjmení může osvětlit, zda je relevantní považovat některá příjmení za hanlivá nebo směšná, a tak zavdat důvod k jeho změně. Mám na mysli případ, se kterým jsem se setkala na praxi, kdy nositel příjmení „Slepica“ byl přesvědčen, že taková podoba jeho příjmení jej zesměšňuje, a požadoval jeho změnu. Matrikáři však usoudili, že má význam a opodstatnění ve svém původu, jako jiná příjmení odvozená od věcí či zvířat. Ten nezobrazoval negativní nebo hanlivé vlastnosti, a proto bylo žádosti vyhověno nikoli z důvodu směšnosti, ale z jiného vážného důvodu. Posouzení, zda se jedná o příjmení hanlivé či směšné je důležité pro stanovení výše správního poplatku, kdy

⁹⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec : AZ KORT, s.r.o., 2008. 249 s.

v těchto dvou případech, je výše poplatku 100,-Kč a v ostatních případech spadajících do jiných vážných důvodů činí 1000,-Kč.⁹⁶ Zde vidím v původu příjmení nezanedbatelný význam a poskytovanou ochranu jeho užívání a neměnnosti.

4.2 Zápis příjmení do matriční knihy narození

Stejně tak jako zápis jména i zápis příjmení vyžaduje vymezení určitých pravidel, díky nimž je pak v užívání příjmení možno najít určitou logiku a systém. Obdobně také vypadá postup zápisu do matriční knihy, který je činěn na základě dohody o společném příjmení rodičů při uzavření manželství nebo souhlasného prohlášení po dohodě rodičů při určení otcovství.⁹⁷ V případech, kdy se rodiče na příjmení dětí nedohodnou, je tento problém oznámen soudu, který příjmení určí.⁹⁸

Z ustanovení zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů vyplývá, že dítě následuje příjmení rodičů, ať už jejich společné nebo jednoho z nich.⁹⁹ Při uzavírání manželství je nutno, aby snoubenci souhlasně prohlásili, jestli budou užívat společné příjmení jednoho z nich, zda za ním jeden snoubenec nebude chtít užívat své původní příjmení, anebo si každý ponechá své dosavadní.¹⁰⁰ Pokud by se rozhodli pro užívání každý svého příjmení, museli by prohlásit, které z nich budou v budoucnu nosit jejich společní potomci.¹⁰¹

Společné příjmení dítě sleduje v případě, kdy rodiče uzavřeli manželství, avšak je nutné rozlišit, jestli se dítě narodilo po nebo před uzavřením manželství. V případě narození za trvání manželství obou rodičů dítě sleduje jejich společné příjmení nebo příjmení jednoho z nich, které si každý ponechal a na němž se pro dítě dohodli.¹⁰² Pokud rodiče již narozeného dítěte následně uzavřou manželství, ponese takové příjmení, které při uzavírání určili pro jejich další společné děti.¹⁰³

4.2.1 Zápis dítěte narozeného mimo manželství¹⁰⁴

Pokud matka dítěte není vdaná a ještě k němu není určeno otcovství, je dítěti zapsáno příjmení matky, které měla v době narození dítěte. Následně pak může dojít k situaci, kdy se matka provdá za muže, který není biologickým otcem dítěte, a proto mohou před matričním

⁹⁶ Pol. 11, sazebníku správních poplatků. Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ § 19, odst. 1 a 2., zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ § 19, odst. 5 tamtéž.

⁹⁹ § 38, odst. 1, zákona č. 94/1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ § 8, odst. 1, tamtéž.

¹⁰¹ § 8, odst. 2, tamtéž.

¹⁰² HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 83.

¹⁰³ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 83. § 39, odst. 1, zákona č. 94/1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁴ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 83-84.

úřadem při uzavírání manželství společně prohlásit, že narozené dítě bude mít stejné příjmení, jako jejich společné děti.

Můžeme se však setkat i s případy, kdy se k nemanželskému dítěti dodatečně určí otcovství. V souvislosti s určením otcovství může dojít k tomu, že dítěti zůstane příjmení, které mu bylo zapsáno podle příjmení matky v době jeho narození, nebo dostane příjmení po jednom z biologických rodičů, která užívají v době určení otcovství. Někdy se však rodiče na příjmení nedohodnou a příjmení tak musí určit soud.

Pokud je otec dítěte neznámý, má zapsáno příjmení, které užívá jeho matka v okamžiku narození.¹⁰⁵ V případě narození dítěte v době tři sta dní po rozvodu a za podmínky, že matka není znovu provdaná za jiného muže, je zapsáno příjmení, které bylo předmětem dohody rozvedených manželů.¹⁰⁶

Ačkoli má být příjmení žen tvořeno a zapsáno v souladu s pravidly české mluvnice, v ojedinělých případech může být na žádost rodičů zapsáno příjmení dívky v mužském tvaru.¹⁰⁷ Patří sem taxativně vyjmenované situace, kdy je takové dítě cizincem, občanem majícím trvalý pobyt v cizině, občanem, který je dítětem cizince nebo občanem jiné než české národnosti.¹⁰⁸

4.3 Zápis příjmení do matriční knihy manželství

Další případ zápisu jména a příjmení ve vztahu k matriční události představuje uzavření manželství, které má často vliv na užívání a změnu příjmení, a proto upoutal můj zájem.

Zápis uzavřeného manželství se provádí na základě protokolu o uzavření manželství, v němž se nachází prohlášení týkající se společného příjmení, které manželé budou užívat, popřípadě situace, kdy si ponechají každý své a prohlásí tak, které z příjmení budou nosit jejich potomci.¹⁰⁹ V souvislosti s užíváním společného příjmení může ten z manželů, jehož příjmení není společným, své původní příjmení užívat na druhém místě, ale nelze se uchýlit k situaci, kdy si oba ponechají své původní, za které by připojili příjmení druhého z nich.¹¹⁰ V případě užívání společného příjmení, se tak jedná o změnu příjmení jednoho z manželů z důvodu uzavření manželství, kdy nejčastěji žena sleduje příjmení svého manžela, ale stejně tak může muž sledovat příjmení manželky.

¹⁰⁵ § 19, odst. 4, zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ § 19, odst. 3, tamtéž.

¹⁰⁷ § 69, odst. 1 a 2, tamtéž.

¹⁰⁸ § 69, odst. 3, tamtéž.

¹⁰⁹ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 131-132.

¹¹⁰ § 8, odst. 1 a 2, zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Při zápisu je nutno respektovat pravidlo, že ženské příjmení je tvořeno pravidly české mluvnice, což obvykle znamená, že je zakončeno koncovkou -ová.¹¹¹ Ostatně jako z většiny pravidel i zde existují výjimky, a to v případech, kdy žena při uzavření manželství požádá o zápis příjmení v mužském tvaru, protože je cizinkou, občankou mající trvalý pobyt v cizině, občankou mající za manžela cizince nebo občankou jiné než české národnosti.¹¹²

V návaznosti na dřívější zápis příjmení ženy ve tvaru odpovídajícím pravidlům české mluvnice může i tato žena požádat o uvedení jejího příjmení v mužském tvaru v případech totožných, jaké byly uvedeny v předchozí větě.¹¹³ Takovou žádost je možné podat pouze jednou a v případě jejího vyhovění se následné matriční doklady vydávají s uvedením příjmení v mužském tvaru a vyznačí se do nich, od kdy je tento tvar příjmení užíván.¹¹⁴

Ačkoli nyní byla pozornost soustředěna na zápisy příjmení nositelek, jichž se matriční událost přímo týká, do matriční knihy se zapisují i jména a příjmení rodičů a svědků, která musí odpovídat tvarům uvedeným v jejich matričních dokladech a zápisech matričních událostí.¹¹⁵ Uvedeného problému se týká následující rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

4.3.1 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu¹¹⁶

Jednalo se o návrh manželů o opravu příjmení matky ženicha do matriční knihy manželství v nepřechýlené podobě. Magistrát města Pardubic návrhu vyhověl, Krajský úřad Pardubického kraje (dále jen „krajský úřad“) však nikoli, proto se případem zabýval Krajský soud v Hradci králové (dále jen „krajský soud“), který názor Magistrátu města Pardubic potvrdil. Žalovaný krajský úřad proti rozsudku krajského soudu podal kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Celý případ se týkal situace, kdy ženich i jeho matka byli cizinci a tudíž předkládali cizozemské matriční doklady. V nich bylo příjmení matky uvedeno v nepřechýlené podobě, protože tak bylo vytvořeno a zapsáno i v matriční knize v zahraničí. Matrikář měl tedy úředně ověřené a přeložené doklady považovat za relevantní veřejné listiny a zapsat po uzavření manželství novomanželů údaje o rodičích dle tvaru na předložených dokladech. To však nebylo učiněno a příjmení matky ženicha bylo zapsáno v přechýlené podobě v souvislosti s tím, že se matrikář řídil ustanovením § 69 zákona o matrikách, který upravuje tvorbu ženského příjmení v souvislosti s pravidly české mluvnice. Krajský úřad byl

¹¹¹ § 69, odst. 1, zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² § 69, odst. 2, tamtéž.

¹¹³ Čl. II, odst. 2, zákona č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ Čl. II, odst. 5, 6, 7, tamtéž.

¹¹⁵ § 20, odst. 1, písm. c), e), zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 28. prosince. 2005, č. j. 4 As 52/2004 – 77.

toho názoru, že toto zákonné ustanovení odkazuje na aplikaci pravidel české mluvnice při veškerých možných zápisech příjmení žen do matričních knih, tedy i v tomto, a tím odůvodnil podanou kasační stížnost. Krajský soud však oponoval, že ustanovení § 69 zákona o matrikách vyslovuje požadavek na tvorbu příjmení nikoli na pouhý zápis do knihy či matričního dokladu, který lze opsat z předložených dokladů a nejedná se tak o tvorbu příjmení, protože vytvořeno již bylo dle práva v cizině. Na podpoření jeho názoru bylo upozorněno na rozdíl ustanovení § 20 zákona o matrikách, který hovoří o zápisu příjmení rodičů a svědků manželů, nikoli o tvorbě příjmení samotného, jako je tomu v § 69 zákona o matrikách. Z uvedeného vyšlo, že příjmení tchýně bylo již jednou vytvořeno na matričním úřadě v cizině a musí být takto užíváno, a proto jej nelze zapsat v případě matriční události na území České republiky dle požadavku v § 69 zákona o matrikách.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu, přičemž hodnotil jeho soulad se zákonem, nikoli skutkovou podstatu a shledal tak právní názor krajského soudu za správný a zákonný. K takovému stanovisku byl veden zejména skutečností, že po předložení úředně ověřených a přeložených cizozemských dokladů měl matrikář ověřit údaje v nich uvedené a následně je opsat. Dalším vodítkem bylo ustanovení § 68 zákona o matrikách, které apeluje na právo, ale i povinnost užívat v úředním styku takové podoby jména a příjmení, kterou má osoba uvedenou v matričním dokladu.

Daný případ představoval opis příjmení, a proto se na něj nevztahoval požadavek pro tvorbu příjmení žen v souladu s pravidly české mluvnice, protože ten musí být respektován pouze při tvorbě ženského příjmení. Nejvyšší správní soud tak kasační stížnost neshledal důvodnou.

4.4 Změna příjmení

Co se možností změn příjmení týče, lze tak učinit pouze na žádost dané osoby nebo jejích zákonných zástupců, která musí splňovat předepsané náležitosti a podmínky.¹¹⁷ Obecně lze změnit takové příjmení, které veřejnost vnímá jako hanlivé nebo směšné, což má za úkol posoudit matriční úřad a v návaznosti na kladné zjištění vyhovět, v opačném případě nikoli.¹¹⁸ Tyto dva aspekty však nejsou konečné, protože při uvažování nad důvody pro změnu lze narazit na jiné vážné důvody, které musí být vzaty v potaz.¹¹⁹

¹¹⁷ § 72, odst. 1, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 181.

¹¹⁹ Tamtéž.

Proto je třeba od sebe odlišit situace, kdy pro změnu příjmení mohou být jak různé důvody, spočívající v hanlivosti či směšnosti nebo jiných závažných důvodech, tak i ochrana v návaznosti na postavení žadatele, např. jako svědka.

4.4.1 Změna příjmení za trvání manželství¹²⁰

Změnit příjmení za trvání manželství je možné pouze se souhlasem obou manželů tak, aby bylo zachováno spolurozhodování v těchto významných rozhodnutích. Pokud je užíváno společné příjmení, změna se vztahuje na manželku i manžela, stejně tak jako na jejich nezletilé děti do 18 let věku. Henych uvádí, že není možné nahradit souhlas rozhodnutím soudu, protože by taková možnost nenavazovala na požadavek zákona o rodině na dohodu manželů o užívání společného příjmení nebo jeho ponechání. V tomto vidím zvýšenou ochranu ucelenosti a stability vystupování celé rodiny ve veřejném styku. Také věc hodnotím z hlediska osobního vztahu k příjmení, kdy příjmení je citlivější záležitostí než jméno a jeho změna, tudíž bych také přisuzovala právo na rozhodování o změně příjmení pouze a jenom jeho nositelům.

Pokud manželé užívají každý své původní příjmení, je také třeba oboustranného souhlasu se změnou a lze tak učinit jen na příjmení druhého z manželů. Kdyby žádal ten z nich, jehož příjmení nese nezletilé dítě do 18 let, vztahovala by se změna i na něj.

V obou těchto případech, kdy se změna týká i dětí do 18 let, není k tomuto kroku vyžadován jejich souhlas, což představuje opak ze zákonného ustanovení o nutnosti doložení jejich souhlasu se změnou jejich příjmení. Ten je v ostatních možných případech ke změně příjmení nutností, což se dovíme v podkapitole vztahující se k dětem mezi 15 a 18 lety.

Manželé však mohou užívat společné příjmení tak, že si jeden z nich ponechal své dosavadní, které uvádí na druhém místě, tudíž zde by byla možná změna pouze příjmení společného.

Žadatelé musí k žádosti přiložit oddací listy, rodný list nezletilého, doklad o místu trvalého pobytu v České republice a doklad o státním občanství.¹²¹

4.4.2 Změna příjmení osob zletilých, rozvedených nebo ovdovělých

Na rozdíl od situací v předchozí podkapitole v těchto případech není třeba dokládat souhlas jiných osob. K žádosti o povolení změny příjmení dokládají osoby ovdovělé mimo jiné úmrtní list manžela a osoby rozvedené, které po rozvedení manželství do 1 měsíce

¹²⁰ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 182 - 183.

¹²¹ § 76, odst. 1, písm. a), e), f), zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

neprohlásily, že chtějí užívat své předchozí příjmení a chtějí tak učinit později, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství.¹²²

Dle Henycha může být jedním z vážných důvodů pro změnu příjmení taková situace, kdy zletilé osoby mohou žádat změnu příjmení na příjmení jednoho z rodičů, ať už rozvedených nebo žijících v manželství bez užívání společného příjmení, se kterým lépe vychází.¹²³

4.4.3 Změna příjmení u nezletilého dítěte

Za nezletilé dítě žádá o změnu jeho zákonný zástupce, přičemž je nutné z dříve uvedených požadavků splnit ještě následující. Pokud by změna příjmení pro dítě měla být v rozporu s jeho zájmy a potřebami, nebylo by takovému záměru vyhověno.¹²⁴ To, zda taková situace hrozí, musí být matričním úřadem pečlivě posouzeno a v případě nejasných okolností věc prošetří orgán sociálně-právní ochrany dětí, který se k věci vyjádří, avšak konečné rozhodnutí matričního úřadu nezavazuje.¹²⁵ Dále je k vyřízení takové žádosti třeba písemného souhlasu druhého rodiče, je však možné jej nahradit pravomocným rozhodnutím soudu.¹²⁶ To, že zde v určitých případech může mít slovo orgán sociálně-právní ochrany dětí a někdy i soud, vypovídá o vysoké míře záruky kvalifikovaného přístupu k této oblasti.

4.4.4 Změna příjmení u dítěte ve věku 15 až 18 let

Zákon o matrikách však pamatuje i na děti ve věku 15 až 18 let, za které jejich zákonní zástupci žádají o změnu příjmení, avšak k takové změně musí kromě jiného doložit i souhlas těchto nezletilých.¹²⁷ V první podkapitole jsme si mohli všimnout, že v případech žádostí manželů o změnu příjmení společného nebo rozdílného se tyto změny vztahovaly i na nezletilé děti do 18 let věku. K těmto změnám nebylo třeba jejich souhlasu, Henych však možnost vyjádření těmto osobám neupíral.¹²⁸

Já osobně si myslím, že pokud je jednou v obdobných případech osobám mezi 15. a 18. rokem života dáno právo vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas, který je nezbytný k danému úkonu, je tato výjimka oslabením postavení těchto lidí v dané věci. Myslím, že od 15. roku by každý měl mít právo sám rozhodnout, zda bude následovat pohnutky rodičů nebo své vlastní

¹²² § 76, odst. 1, písm. b), d), tamtéž.

¹²³ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 181.

¹²⁴ § 72, odst. 4, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ § 51, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁶ § 76, odst. 2, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁷ § 76, odst. 1, písm. g), tamtéž. HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 186.

¹²⁸ Tamtéž, s. 182-183.

důvody a přesvědčení, zejména pak v tak významných rozhodnutích, jakou je změna příjmení. Pokud se vžiji do role matrikáře a v uvedených případech by nebyl vyžadován souhlas nezletilého, ale ten by evidentně vystupoval proti, dala bych mu prostor pro jeho vyjádření a uvažovala nad tím, zda je taková změna proti jeho vůli v souladu s jeho zájmy. Můj názor vychází nejen ze zákona o matrikách, ale také z Úmluvy o právech dítěte č. 104/1991 Sb., která zaručuje právo dítěti, které je schopno samo formulovat svůj názor, aby se vyjádřilo k podstatným záležitostem vztahujícím se k jeho osobě.¹²⁹

4.4.5 Určení otcovství¹³⁰

Jak již bylo řečeno dříve, v životě dítěte může dojít k dodatečnému určení otcovství pro nemanželské dítě biologických rodičů nebo k určení otcovství k dítěti znovu provdané ženy za muže, který není biologickým otcem. V obou případech může být spolu s určením otcovství určeno i užívání jiného příjmení, což představuje jednu z možností jeho změny.

Opomenut nesmí být ani případ, který navazuje na změnu příjmení u nezletilého staršího 15 let, kdy je k němu určeno otcovství za situace, že nosí jiné příjmení, než na kterém se rodiče dohodli. Jelikož se jedná o osobu starší 15 let, je nutný její souhlas k tomu, aby se její příjmení změnilo na příjmení dohodnuté.

4.4.6 Oznámení o přijetí příjmení po rozvodu¹³¹

Takové oznámení může učinit manžel, který užíval příjmení druhého jako společné, do měsíce ode dne nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Následně je zapsáno do knihy manželství. Je patrné, že i zde se jedná o určitou změnu v užívání, nejedná se však o klasické řízení na základě žádosti, protože takové nastupuje až v případě, když osoba přijetí dřívějšího příjmení neoznámí do měsíce. Pak v případě takové vůle musí být podána žádost s patřičnými doklady a odůvodněním. Jelikož se jedná o právo a ne povinnost, žádný z manželů tak nemusí činit, dokud sám nechce. Důležité však je, že ani oznámení ani žádost o změnu příjmení na dřívější nemá dopad na příjmení dětí z příslušného manželství. Pokud se k takovému kroku osoba rozhodne, může znovu užívat to příjmení, které užívala bezprostředně před tím příjmením, které získala uzavřením manželství a od kterého chce touto cestou upustit.

¹²⁹ Čl. 12 Úmluvy o právech dítěte č. 104/1991 Sb.,

¹³⁰ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 83-84.

¹³¹ HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 178.

5 Jméno osvojeného dítěte¹³²

Ačkoli problematika jména byla náplní první části práce, vracím se k ní nyní v samostatné kapitole ve vztahu k osvojení, protože v průběhu práce jsem došla k myšlence, že právní úprava osvojení ve spojení s úpravou požadavků pro jména sourozenců neposkytuje jednoznačné řešení možného problému.

Jelikož osvojení představuje vznik nového poměru mezi osvojitelem a osvojencem, který již určené jméno má, je logické, že musí být zapsáno v matriční knize narození. Protože ale mezi osvojitelem a osvojencem vznikne totožný vztah jako mezi rodiči a dětmi, osvojitelé disponují rodičovskou zodpovědností při jejich výchově.¹³³ Na toto tvrzení navazuje zákon o matrikách tím, že osvojitelé mají stejné právo jako rodiče zvolit osvojenci jméno dle jejich představ, protože mají práva rodičů. Nebylo tomu tak ale vždy, protože před účinností stávající právní úpravy osvojitelé museli žádat o změnu jména a neměli tak možnost jej jako právoplatní rodiče určit.

Osvojitelé volbu jména musí stihnout do 6 měsíců od právní moci rozsudku o osvojení a pro úspěšnou volbu a zápis je nutno respektovat již dříve rozebrané podmínky pro zápis jména, později lze jméno už pouze změnit ve správním řízení. Jméno lze zvolit souhlasným prohlášením osvojitelů do 18 let osvojence s přihlédnutím k tomu, že od jeho 15 let je nutný ke kladnému vyřízení jeho souhlas. Neméně důležité je pamatovat i na to, že v případě zániku či zrušení osvojení takový krok nemá vliv na jméno osvojence, tudíž dle Henycha by každý osvojitel měl právo na zvolení jiného jména.

5.1 Osvojené děti v manželství stejného jména

V návaznosti na problematiku osvojení bych ráda pouvažovala nad výskytem možného problému při osvojení v souvislosti se jménem. Inspirací je pro mě ustanovení zákona o matrikách, které počítá s osvojením dětí manželkou otce nebo manželem matky dítěte.¹³⁴ Jak by se však postupovalo v případě, kdy by muž i žena měli dítě stejného pohlaví a jména, uzavřeli spolu manželství a děti si navzájem osvojili, jsem se nikde nedočetla. Možný problém spatřuji v tom, že mezi těmito osobami vznikl identický vztah jako mezi rodiči a dětmi tak, jak předpokládá zákon o rodině, a tudíž by neodpovídal požadavku na to, aby děti stejného pohlaví a společných rodičů neměli stejné jméno. Pokud se budu ubírat touto cestou dále, myslím, že by jedinou možností byla změna jména některého z dětí, buďto

¹³² HENYCH: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení...*, s. 171 - 172.

¹³³ § 63, odst. 1, zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ § 64, odst. 2, zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

cestou zvolení jiného jména novými osvojiteli ve lhůtě šesti měsíců, nebo řádným procesem změny. K takové změně jména však nikdo nesmí být nucen, a proto věřím, že ponechání stejných jmen osvojců by bylo nejlepší možnou cestou. Jiné řešení dle mého názoru nabízí přejít z právní roviny tím směrem, že se fakticky o pokrevní příbuzné nejedná, tudíž děti se mohou jmenovat jakkoli. Tato myšlenka by ale mohla být v rozporu s právním předpokladem toho, že osvojení je identickým vztahem mezi rodiči a dětmi, jelikož zákon o rodině takový vztah presumuje. Závěrem úvahy bych jej potvrdila tím, že v případě, kdy by se do výše popsané rodiny narodilo další dítě stejného pohlaví jako osvojené, stejné jméno by mu určeno být nemohlo, protože zde je nespočet jiných možností k určení jména, na rozdíl od popsaného případu.

Závěr

V této práci jsem se pokusila zaměřit na postavení jména a příjmení v životě člověka ve vztahu jak k právní úpravě, která tento institut upravuje a tím mu poskytuje určitou míru zaručené významnosti a ochrany, tak k životním okolnostem, k nimž v průběhu života dochází, a mají tak neopomenutelný vliv na tento institut. Snažila jsem se najít a vyjádřit nejdůležitější aspekty, bez kterých by jméno a příjmení samo o sobě nefungovalo a jeho existence by nebyla tak smysluplná. Jedním z nich je především jeho opodstatnění v každodenním vystupování člověka na veřejnosti, kdy je žádoucí, aby byl na takové počínání stanoven systematický řád. Do něj bezpochyby patří problematika veškerých dokladů s průkazní mocí, které zajistí snadnou a zaručenou identifikaci jednotlivých osob a tím i ochranu před neoprávněným vydáváním se za někoho jiného.

Co vše je však nutné splnit a vzít v úvahu, aby bylo vůbec možné jméno a příjmení užívat a správně pod ním vystupovat, představuje dlouhý a zodpovědný proces, který obnáší neméně důležité prvky, jež se navzájem prolínají a nelze je posuzovat bez vzájemných souvislostí. Abychom vůbec mohli obdržet doklady a vystupovat pod tímto svým identifikačním znakem, je nutné respektovat podmínky pro jeho určení, jimiž mohou být kritéria pro volbu jména, stejně tak jako prohlášení o příjmení dítěte. Takový krok je převeden do oficiální podoby, kterou je zápis jména i příjmení do matričních knih v souvislosti s matričními událostmi a tím je jméno a příjmení spojeno s jednotlivými osobami. Je tak zaručeno, že každá osoba bude mít srovnatelné podmínky pro posouzení matričním úřadem, zda lze dané jméno zapsat a jaké předpoklady musí být splněny.

V průběhu života je pak nutno plnit předepsané povinnosti, které jsou spjaty s užíváním jména a příjmení, kdy nejdůležitějším je vystupování osob v úředním styku pouze pod takovým tvarem jména a příjmení, jaké bylo zapsáno v matriční knize a následně v matričním dokladu. To proto, že je to i naší povinností, jejíž porušení může představovat nejen zmatečné a neurčité označení osob a tak i možnou záměnu, ale především naplnění skutkové podstaty přestupku.

Fakt, že každá osoba má určené jméno a příjmení, pod nímž musí vystupovat, umožňuje pouze dané osobě pod tímto jménem činit právní úkony a jiná závazná rozhodnutí, k nimž je nutno připojit také vlastnoruční podpis jména a příjmení, což zaručuje nezastupitelnost jednotlivých osob.

Ochrana jména a příjmení je však zabezpečena i z jiné než pouze právní stránky, a to z pohledu jazykového, kdy jsem se záměrně věnovala kritériím pro výběr jména, protože

právě ten může často vést ke snaze podobu určeného jména oficiální cestou změnit. Je tedy naprosto žádoucí, aby i jazykové požadavky byly rodiči brány v úvahu a staly se tak nepsaným pravidlem doplňující zákonem stanovená kritéria pro zápis podoby jména. Pokud by se tak nestalo, právní úprava poskytuje vysokou míru ochrany případům, kdy lidé žádají o změnu svého jména či příjmení. Pod tou můžeme spatřovat souhlasy rodičů, manželů nebo nezletilých starších 15 let k jednotlivým typům změn nebo určitá omezení spočívající v důvodech pro změnu, jako je změna hanlivého nebo směšného příjmení.

U změny příjmení hraje významnou úlohu i jeho historie, které přikládám velký význam z pohledu rodinných a společenských tradic. Avšak někdy by zájem na zachování zvyklostí mohl být v rozporu se zájmy žadatelů, pokud jim není vyhověno právě kvůli historickému opodstatnění. V tom případě se mohou změny domáhat z jiných důvodů, než je směšnost či hanlivost, protože v průběhu života a rozvoje společnosti dochází ke změnám významu slov, která se dříve jako směšná nejevila, ale dnes ano.

Jak si lze všimnout, všechny rozebrané aspekty jsou vzájemně protkány tak, aby tvořily nepřerušitelný řetězec, a tak byla zajištěna návaznost určení jména s jeho zápisem, a následně jeho užívání s možností změn. Jméno a příjmení provází člověka po celý život a s pomocí příslušných právních úprav je ve spoustě případů právě na člověku samotném, aby tento institut patřičně chránil a plnil vůči němu a dokladům jej prokazujícím stanovené povinnosti.

Tím se dostávám k vyslovení názoru, že právní úprava poskytuje jménu a příjmení náležitou ochranu v průběhu celoživotního vystupování člověka na veřejnosti. Na druhou stranu se však mohou vyskytnout situace, jejichž řešení nebude vždy jednoznačné, jako tomu je u dětí, které byly vzájemně osvojeny rodiči mající dítě stejného pohlaví a jména.

Z kapacitních důvodů jsem se této problematice mohla věnovat podrobněji, než bych sama chtěla, avšak věřím, že další zajímavé a neméně důležité případy užívání a změny jména a příjmení, jako jsou případy cizinců, národnostních menšin, správních poplatků a přestupků, problematika osvojení nebo zvláštní matrika budu moci rozvést v diplomové práci, kterou bych ráda navázala na tuto bakalářskou práci.

Bibliografie

Literatura

HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha : IFEC, 2002. 712 s.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*. Praha : Sazba CENT, 1999. 360 s.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec : AZ KORT, 2008. 249 s.

SLÁDEČEK, Vladimír . *Obecné správní právo. 2.*, aktualizované a přepracované vydání. Praha : ASPI - WoltersKluwer, 2009. 464 s.

VEDRAL, Josef; HEXNEROVÁ, Ivana. *Správní řád komentář*. Praha : BOVA POLYGON, 2006. 1048 s.

Právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.,

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 270/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 28.12. 2005, č. j. 4 As 52/2004 - 77

Internetové zdroje

BabyBox [online]. 5.12.2009 [cit. 2011-07-16]. Soudkyně a psychiatrička k Richardovi II. Dostupné z WWW: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=12&d=5>

BALOUNOVÁ, Jaroslava. Matrika nás provází celým životem: Po padesáti letech v novém kabátě. *Veřejná správa* [online]. 2001, 34, [cit. 2011-07-27]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0034/34info.html>.

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2008-08-20 [cit. 2011-07-03]. Co je matriční úřad?. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-matricni-urad.aspx>.

Slovník nejčastěji používaných pojmů ve veřejné správě [online]. 2007 [cit. 2011-07-04]. Osobní doklady. Dostupné z WWW: <http://svs.cns.eu/index.php?page=slovník&id=2114>.

Ostatní

Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Sazebník správních poplatků. Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Abstract (shrnutí)

The purpose of my thesis was to show significance and protection of the name and surname in conjunction with law and performing in public of each of us.

Name and surname is the most important sign of each person and because of it we have opportunity to be unmistakable. The protection includes the choice of names for newborn baby and conditions of its usage that are modified in legislation. Taking in consideration that this requirement has the force of law, the protection is strong and no one can use name without respecting these limits.

There are other situations in which we should know how to behave. I mean responsibility to protect our documents against destruction and abuse in crime. Decisions to change name or surname and requirements how to do this and why are strictly determined because it can not be done by anyone. The important is to know that change of name is not limited by special reasons contrary the change of surname where must be reasons and don't have to be repeated any times.

After writing the thesis I am sure that the protection of the name and surname is as great as its importance. So we should fulfill our obligations particularly to allow name protection of everyone and thus we must accept the protection required and provided by law.

Klíčová slova – key words

Matrika – register

Matriční kniha – registry book

Matriční úřad – registry office

Matrikář – registrar

Jméno – name

Příjmení – surname

Ochrana – protection

Zápis – registration

Změna jména – name change

Příloha č. 1: Nejčastěji volená jména v Olomouckém kraji v roce 2010

Chlapci:

1. Jakub – četnost 69
2. Tomáš – četnost 67
3. Jan – četnost 50
4. Adam – četnost 45
5. Lukáš – četnost 41
6. Ondřej – četnost 39
7. Matěj – četnost 39
8. Martin – četnost 36
9. Vojtěch – četnost 35
10. Dominik – četnost 33

Dívky:

1. Tereza – četnost 58
2. Eliška – četnost 45
3. Karolína – četnost 33
4. Natálie – četnost 32
5. Adéla – četnost 29
6. Veronika – četnost 28
7. Anna – četnost 28
8. Lucie – četnost 25
9. Ema – četnost 21
10. Barbora – četnost 21

Příloha č. 2: Žádost o povolení změny jména

Žádost o povolení změny jména nebo příjmení (§ 75 z.č. 301/2000 Sb.) pro osoby svobodné, rozvedené, ovdovělé

Žadatel/ka	
Jméno a příjmení	
Rodné příjmení	
Datum a místo narození	
Rodné číslo	
Trvalé bydliště žadatele	
Státní občanství	

změna jména – příjmení z..... na.....

Předložené doklady:

- rodný list, popřípadě oddací list, úmrtní list manžela/ky
- doklad o místu trvalého bydliště na území ČR
- pravomocný rozsudek o rozvodu manželství
- doklad o státním občanství

Souhlasím s pořízením fotokopie mého občanského průkazu k účelům správního řízení ve věci změny mého jména – příjmení.

Beru na vědomí uvědomění matričního úřadu o tom, že podáním žádosti bylo zahájeno správní řízení ve výše uvedené věci.

Vzdávám se práva vyjádřit se k podkladům shromážděným správním orgánem pro vydání rozhodnutí ANO – NE *

Odůvodnění žádosti o změnu jména – příjmení:

V Olomouci dne
* nevhodící se škrtněte

podpis žadatele